

Плачка ў падшаломніку

Казка для дарослых

Апошнім часам яна спала нэрвова, часта прачыналася, круцілася ў гарачым ложку бы вуж на патэльні. Калі засынала, то бы валілася, ляцела ў бяздоньне. Пачала піць нейкія моцныя фінскія парашкі ад бясоньня. Тады спала каменным сном, прачыналася ўранку, а ў галаве званы білі. Бегла адразу да вакна, схаванага за цяжкімі і цьмянымі феранкамі, падкрадня зіркала на сьвет, глядзела ў двор, бы баялася чагосьці, кагосьці. Дзяржаўныя ціхары ў вусьцішных падшаломніках працавалі для яе, аберагалі тую, хто ў чарговы раз падрабіла выбары. Яна крыху супакойвалася, калі бачыла ахову. Бегла да ўваходных дзвярэй, зіркала ў вочка, бы чакала госьцю. Ведала, што і ў пад'ездзе дзяжурыць ціхар, прыстаўлены ІМ, каб зьберагчы ЯЕ. Зрэчас у дзвярное вочка бачыла старую суседку, жонку былога яшчэ бээсэсараўскага чыноўніка, нейкага там міністра: тая часта на крыху спынялася ля дзвярэй падрабніцы выбараў і паказвала ў вочка скручаную дулю. Яна адскоквала ад дзвярыны. Пакрыўджаная, абураная. Але ніколі не жалілася ЯМУ на суседку. Вырашыла, што ня будзе драбязіцца і застанецца сапраўднай арліцай, якая ля свайго гнязда не ганяе галубоў...

Доўга соўгалася па хаце, піла каву без кафэіну, думкі цяжкія атакоўвалі дзяржаўную лгарку. Званы ў галаве білі слабей, гаспадыня вялікай кватэры пачала думаць пра нетурботнае, як раптам пачула шум у пад'ездзе, нейкі мужчынскі ўскрык і званок у кватэру да яе... Яна падскачыла, паляцела да вочка, якое зьнітоўвала яе з сьветам. На тым баку дзвярэй нікога, нічога не было. Яна рванула ў салён па тэлефон, каб спытаць у міністра ўнутраных справаў, што ж дзеіцца. У салёне спэцмабільніка не знайшла, пабегла ў

адпачывальню і раптам закрычала нема на ўсю хату... Бо на ейным ложку акуратненька на самым беражку сядзеле нейкая дзіўная кабета ўся ў белым і сама белая як ліпіначка, у падшаломніку, якія носяць цяпер жаўнеры ці амапаўцы і зь велічным вянком палявых кветак на галаве, якія звычайна плятуць на купальле. Лгарцы аж заняло ад страху, яна забылася пра тэлефон, але зь цяжкасцю сабралася і выціснула зь сябе:

- Хто вы такая? Што вы робіце ў маёй кватэры? Я патэлефаную ў міліцыю, вас арыштуюць за пранікненьне ў чужую кватэру! Зараз жа сыходзьце адсюль, вы што... Вы ведаеце хто я такая! Я... - ад абурэння і страху яна не змагла закончыць.

Дзіўная кабета маўчала, безгучна і так вусьцішна ўсьмяхалася, што лгарку працяла яшчэ большым страхам. Гаспадыня зьнячэўку ўзгадала, што спэцмабільнік быў у яе ў кішэні і схапілася за яго, як за ратавальнае кола, нэрвова выхапіла яго з кішэні халату, баючыся, каб госьця ня кінулася на яе і пачала набіраць нумар самага міністра К., але госьця сядзела мірна і, як на ліха, не было злучэння... І тут упершыню словам умяшалася дзіўная і звар'яцелая госьця:

- Не старайцеся, Лідачка! Злучэння няма. Памятаеце такое афіцыйнае тлумачэнне: “Сувязі няма па просьбе ўладаў”? Я адлучыла сувязь у вашым раёне... Супакойцеся, Лідачка! Я ведаю, хто вы, усе ведаюць вас у Беларусі. Цяпер вас ведаюць куды лепей за мяне, але ж і я нікуды ня дзелася...

Раптам Лідачка пабачыла на падшаломніку госьці чырвонае плямка, падобнае ды крыві, якое бы замаруджана зьяцела на ейную белую бялізну:

- У вас кроў... - пачала гаспадыня.

Так спакойна, бы ўсяго толькі ў морс запэцкалася, адказала госьця:

- А, гэта не мая, не хвалойцеся. Гэта кроў Артура, вашага пад'езднага ціхара. Ён не хацеў паказваць мне свой твар, а я так люблю бачыць твар чалавека, зь якім размаўляю...Ён супраціўляўся да апошняга, я словам прасіла яго, а ён, ведаеце, падняў руку на дзяўчыну, на мяне...Такія цяпер манеры ў вашых мужчынаў! І потым я здаўна хацела прымерыць гэты падшаломнік. Ці пасуе ён мне?

Але госьця і не чакала адказу гаспадыні. Гаспадыня зразумела, што Артура хутчэй усяго няма ў жывых, а гэта значыла, што яна лёгка расьцісьне і яе. Гаспадыня ў шоку зразумела, што да яе ў хату ўварвалася вар'ятка. Але як яна ўвайшла – дзьверы зачыненыя на ўсе засаўкі, вокны, бальконы амаль забарыкадаваныя, як яна ўвайшла ў хату? Сыгналізацыя працуе, а яна б спрацавала ўміг, калі б нехта паспрабаваў звонку патрапіць у апартаменты магутнай гаспадыні... Госьця ж сядзела на ложку, бы толькі што праснулася і ўстала зь яго, і ленавата працягвала гутарку:

- Такія падшаломнікі я бачыла ўжо раней – даўнавата, мо' у пятнаццатым ці сямнаццатым стагодзьдзі, не прыгадаю... Яны зноў у модзе, дзіва, як мода рэгулярна вяртаецца! Лідачка, прысядзьце, што стаяць! Праўды ў вас няма ні ў нагах, ні ў... Злучэньня ўсё адно пакуль няма. Патэлефануеце пазьней – праз гадзінку.

Гаспадыня адразу ж падпарадкавалася і села ў фатэлю побач.

- Лідуля, а ці спазнаеце вы мяне? Паглядзіце на мяне, калі ласка, -- запытала госьця, сьцягнуўшы з аблічча мешкаваты і вялікі для яе падшаломнік.

Лідуля ўглядалася ў сярэдняга веку вабную жанчыну, якая выглядала крохка і маладзей за сваіх гадоў, але ў вар’яццы, якая забіла Артура і распавядала гісторыйкі пра пятнаццатае ды сямнаццатае стагодзьдзе, яна не спазнавала нікога з знаёмых ці сустрэлых раней людзей. А ў гаспадыні кватэры была выдатная памяць на твары. Яна сілілася прыгадаць перш-наперш усіх апазыцыйных журналістак, якія часта зьеднічалі зь яе цягам дзесяцігодзьдзяў, але твар нахабна апынулай у яе ў гасьцях жанчыны ў вянку яна не спазнавала, яго дакладна бачыла ўпершыню. Штосьці было ў ім такога, што дадушы схіляла паверыць яе, што вар’ятка зьявілася тут зь мінуўшчыны. І Лідачка дужа шкадавала, што не было сувязі – яна б уміг выйшла праз міністра нутраных справаў на гэтую асобу. Госьця зноў перарвала ейныя думкі і так, быццам чытала іх:

- Яшчэ сорак хвілінаў ня будзе злучэньня, потым сюды прыедуць вашыя апэратыўнікі... і не таму, што яны згубілі вас, а таму, што сцуляваты пэнсыянэр зь першага паверху і ваш адданы прыхільнік знойдзе цела Артура, стары патэлефануе міліцыі... Але ладна, у нас яшчэ з вамі цэлыя сорак хвілінаў... І міністар ніяк не дапаможа вам знайсці мяне, паверце, Лідачка – я адбіткі свае яму не здавала. Ды і вы самі не захочаце выстаўляцца вар’яткай, праўда? Хто вам паверыць, што жанчынка ў вянку зьявілася ў вашай хаце, села на ваш ложак, тады як дзьверы зачыненыя, а сыгналізацыя і камэры нічога не паказваюць... А Артурчыка вашага ніхто не пашкадуе – няма каму: ані сям’і, ані маці. А для грамадзтва ён быў небясьпечны – самі ведаеце... вы ж самі джынаў такіх выпусьцілі ў сьвет...

Лідачка лыпала вачыма ад усяго пачутага, ён станавілася блага і гарача, яна баялася і падумаць, што яе чакае ў бліжэйшыя сорак хвілінаў ва ўласнай

кватэры! Яна спрабавала хітрыць і размаўляць з забойцай – так яна чула раілі псыхолягі – спрабуйце загаманіць тэрарыста ці забойцу:

- Я вас нідзе не бачыла, бо маю добрую памяць на твары. Мы раней не сустракаліся.
- Гэта праўда, мы яшчэ не сустракаліся... Але сьняня дадушы наш дзень знаёмства..., -- загадкава закончыла госьця.

Лідачка сьпяшалася далей загаманіць яе:

- Я ня ведаю вашага імя, чым вас заваць? Як зьвяртацца да вас?

Госьця сядзела і далей загадкава, з хітрынкай і прыжмурыўшы вочы, аглядала кватэру:

- Калі каму назавеце мае сапраўднае імя, то трапіце ў Навінкі. Таму без патрэбы вам мае імя... Той, хто не спазнае мяне, у няведаньні і застаецца... Толькі зналыя ацалеюць розумам пасля стрэчы са мною... І ня бойцеся вы так, Лідачка, не заб'ю я вас, як Артура, я да вас па іншае прыйшла. Я б і яго не чапала, але ёлупаваты бамбіза кінуўся на мяне біцца...

Госьця ўстала, гаспадыня ўсё адно ад страху ўціснулася ў фатэлю. Госьця падыйшла да вакна, адшмыргнула феранчыну – праз шкло вакна быў бачны цалкам закратаваны балькон. Кабета ў вянку падалася здзіўленай:

- Вы жывяцё бы ў турме. Ад каго можна так хавацца на чацьвёртым паверсе?!

І як зазвычай яна ставіла пытаньні, адказы на якія і не чакала. Ейная хада выклікала нейкае пашоргваньне, бы шмат цэляфанаваных каляных пакетаў церліся адзін аб адное. Зь вянка дзівачкі сыпаліся крохкія кветкі і лісьце, але

Лідачка ротам глядзела на ўсё, бо да падлогі яны не даляталі, іскрыліся і проста зьнікалі. Лідуля падумала, што ўсё, у яе галюны, ёй мроіцца, падаецца, вярзецца – і сама госьця нерэальная, а вынік піцьця фінскіх моцных парашкоў. Але і пасья частых мірганьняў-лыпаньняў вачыма госьця рэальнай вусьцішнай казкай заставалася ў кватэры. Процьма думак раілася ў галаве Лідачкі, яна касавурылася на не такую ўжо і страшную госьцю, якая лёгка перамяшчалася па хаце, аглядаючы ейнае начыньне. Лідачка старалася разагнаць думкі, бо прадчувала, што госьця зноў агучыць іх. Так і сталася:

- Лідачка, вы ўсё слухна падумалі...так, жанчыны ў белым, якіх бачыць увесь сьвет апошнія тыдні па ўсім сьвеце, так, ужо бліжэй, цяплей, дакладней...Не адганяйце гэтую думку, яна слушная. І я ж таксама ў белым...Усе жанчынкі ў белым на вуліцах беларускіх местаў – гэта мае дзеўкі, мы разам... А вось думку пра Сашу і міністра лепей адганіце – яны вам ніяк больш не дапамогуць – я наведваюся і да іх... Лідачка, думайце пра сябе...

Лідачка ці Лідуля нават і не злавалася на такую манеру названьня з боку невядомай – ёй нават недзе ўнутры было прыемна, бо так звала яе даўно-даўно матуля – пяцьдзсят год таму назад апошняга разу яна чула гэтыя словы “Лідачка” і “Лідуля”. Але ў расчуленасьць не ўвалілася залезная гаспадыня закратаваных апартамантаў – не змагла б і ёй не дала госьця:

- Так, Лідачка, усе мамкі цудоўныя і яны не вінаватыя, што часам пускаюць у сьвет злыдняў...

Вяночная пачала зноў раздражняць гаспадыню сваімі кплівымі недагаворамі. Гаспадыня ўжо не баялася думаць і марыла, як яна расправіцца з гэтай

ненармальнай, як яна кіне на ейны пошук усіх ціхароў і міліцыянтаў Менска. Ужо павінна было з’явіцца злучэнне з выратавальным сьветам...

- Лідуля, шкада, вы так нічога і не зразумелі... я крыху яшчэ спадзявалася, але няхай і так... Гэта ваш выбар... Нават сьмерць Артурчыка ня вучыць вас, ані сьмерць блізкіх людзей раней... Праз тры хвіліны я падлучу вас... Мой падарунак вам будзе просты – я назаву вам свае імя-праклён, а што будзе далей, ужо па хуткім часе стане палёгкай для ўсіх... Жанчыны ў белым прынясуць краіне свабоду...

На завяршэнне дзівачка зноў апанула на сябе падшломнік – і так, што вянок застаўся цэлы, нават ніводная кветка не скуламацілася. Уціснутая ў фатэлю Лідачка, якая чакала гвалтоўнай расправы, напялася ўся, каб прыняць удар і заплюшчыла вочы, але нічога не надаралася... Яна расплюшчыла вочы і нікога больш не было ў пакойчыку... Яна праскуголіла “Дзе ты? Дзе вы? Га?” Цішыня, ані шоргату, ані патрэску іскорак зь вянка. Гаспадыня сунулася ў салён, калідор, кухню – ненармальная ў падшломніку з’нікла нечакана, як і з’явілася. Лідачка вярнулася ў адпачывальню – толькі крывавае плямка было на прасьціні, гэта быў адзіны сьлед уварваньня ў ейны бункер. Нешта кляцнула ў калідоры, заміргатаў на ўсе лямпачкі мадэм, у кішэні забайкаў мабільнік – прыйшло нейкае пасланьне. Лідуля выцягнула апарат – зь невядомага нумару для яе было кароткае паведамленьне: *“Як і абяцала, мае імя – Плачка”*.

Знэрвавана яна пачала тэлефанаваць на сакрэтны нумар:

- Юра, дзе вы ўсе дзеліся! Мне пагражалі, мяне ледзь не забілі, а вы бібікі б’яце. Артур хутчэй усяго забіты, я цэлая... А дзе астатнія хлопцы? Але я выкрыла завадатарку ўсіх маніфэстацыяў. Яна

спрабавала забіць мяне. Я ведаю ейнае імя, мы знойдзем яе... Чакаю цябе... хутчэй!

Пасьля яна баўкнула і ЯМУ:

- Саша, я ўзяла сьлед завадатаркі перавароту, які рыхтавала апазыцыя... Гэта баба, уяўляеш?! І ненармальная – шалёная артыстка з Навінак. Яе зваць – Плачка. Усё распавяду, мяне ўсю трасе, яна была ў мяне ў кватэры, уяўляеш? Не, не хвалойся – я цэлая.

У чаканьні дапамогі ёй раптам стала блажэць. Яна пабегла на кухню, пакорпалася ў аптэчцы, выпіла супакаляльны парашок і, падаецца, крыху сунялася. Калі міністар з цэлай хеўрай падшломных і сцуляватым суседам-пэнсыянэрам пазваніў у дзьверы, Лідачка адамкнула іх – ёй чамусьці прыгадаліся слова вар’яtkі “*Толькі зналыя ацалеюць розумам пасья стрэчы са мною...*” і павалілася проста ў рукі міліцыянтаў.

•

Ачомалася Лідачка ўжо ў прэзыдэнцкім шпіталі. Першае каго яна пабачыла і, што выклікала страх – жанчыны ў белым – простыя мэдычкі ў масках, без вянкоў, але ў шапачках, якія хадзілі па палаце і нешта парадчылі. А калі ў палату ўвашла дактарыца ў белым халаце, то Лідачка ўскрыкнула, бо кабета дужа была падобная да госьці ў падшломніку:

- Гэта вы? Зноў вы? Арыштуйце яе! Гэта яна арганізоўвае ўсе маршы і мітынгі ў Беларусі! Прэч! Плачка!

Усе прысутныя ў палаце ротам пераглянуліся, ахоўнік Мартын нешта некаму буркнуў па тэлефоне. Дактарыца наблізілася да хворай, а таксама мэдычкі атачылі яе:

- Казіміраўна, зрабіце ўкольчык Лідзіі, у яе зноў выбух узбуджанасьці,
- вымавіла лекарка. – Лідзія, гэта я, Інга Вітальеўна, прэзыдэнцкая лекарка. Таварыш прэзыдэнт папрасіў, каб я занялася вамі.

У той самы момант у палату ўвайшоў міністар, якога па тэлефоне з дому Лідачка называла Юрыем. Мэдыстра зрабіла ўкол і ўсе, бы па загадзе, пакінулі палату – ніхто нават і не спрабаваў сказаць яму, каб ён ня мучаў хворую. Міністар застаўся з Лідуляй сам-насам. Ён нахінуўся да вуха і прашаптаў:

- Ліда, жанчыны зь імем Плачка не зарэгістравана ў Беларусі. І ваш тэлефон пусты – там не знайшлі ніякага пасланьня – выйсьці на ейны сьлед не ўдаецца. Вы ўпэўненыя, што бачылі жанчыну ў сваёй кватэры?

Узбуджаная яшчэ раней Лідачка амаль закаркала на ўсю палату:

- Ты мяне за дуру трымаеш! Канечне, я бачыла нейкую вар’ятку ва ўласнай кватэры!

Азадачана міністар працягнуў шаптаць:

- Але камэра нічога не зафіксавала, нічога – усюль толькі вы, увесь час вы, Ліда. Вы бегаеце, мітусіцеся па хаце і ўсё...адна...Жменямі п’еце лекі і гэта ўсё, што ё на запісу. І сыгналізацыя не спрацавала на пранікненьне...
- Як адна? А Артур ці жывы? Гэта я выдумала?
- Артур забіты...

- Дык вось вам і доказ...Ці можа я яго адным пляскачом ці сілай думкі забіла? А кроў дома на прасьціні ў адпачывальні, вы правяралі?
- Так, кроў на прасьціні і на кіліме – гэта Артурава...

Па ўсім відаць, на Лідачку пачынаў дзейнічаць укол, вочы ейныя пачалі закотвацца, міністар зрэшты ацьвярозіў і зразумеў, што ня варта больш перанапружваць магутную чыноўніцу. Чыноўніца прачытала нейкую шкадобу на пысе міністра, у галаве ёй зноў усплылі словы вар’яткі, якую нідзе не маглі знайсці, - *“Мой падарунак вам будзе просты – я назаву вам свае імя-праклён, а што будзе далей, ужо па хуткім часе стане палёгкай для ўсіх...”* і яна ўвалілася ў бяспрытом’е.

•

Афіцыйныя каналы трубілі на ўсю краіну важную навіну: “Тэрміновае паведамленьне. Нарэшце, дзякуючы правераным крыніцам, выкрытае імя завадатаркі антыўладнага рокашу – Плачка. Гэта кодавае імя польскай агенткі, якая з жніўня зладзіла масавы пратэстны рух у Беларусі, які спаралюшаваў амаль усё публічнае жыццё краіны. Плачка вышукваецца ня толькі беларускімі органамі, але і органамі хаўруснай дзяржавы. Польшчы выстаўлены чарговы пратэст у звадыяваньні рокашу і антыбеларускім стаўленьні, польскі амбасадар выгнаны з краіны...” На слупах, афішах, дзвярох публічных установаў усіх местаў, мястэчак і вёсак Беларусі красаваўся партрэт Плачкі – маладзьявай жанчыны ў вянку, намаляваны па памяці Лідачкі, якая і была гэтай “праверанай крыніцай”. Калі ж угледзіцца ў партрэт Плачкі, то вобраз любой беларускай кабеты, калі ўвянчаць яе прыгожым вянком, становіўся падобным да шуканай вар’яткі. Такім парадкам, патэнцыйна ўсе жанчыны беларусы становіліся падазронымі... А на заўтра пасля навіны на вуліцы беларускіх местаў і вёсак пачалі выходзіць сотні

тысячаў беларусак ня проста ў белым, але і ў вянках, каб салідарызавацца з Плачкай, якая не забылася на сваіх дзевак...

Калі Лідачку прывезьлі дамоў і пакінулі адну, яна пачала баяцца заставацца адной. Ёй часта думалася, што госьця вернецца да яе, а ранкам ёй вярзлося, што Плачка зноў сядзіць у яе ў нагох на ложку. Незважаючы на моцныя парашкі і ўколы, яна зноў спала нэрвова, круцілася, часта падбягала да дзвярыны зіркала ў вочка. І зноў калі-нікалі старая суседка, якая перажыла мужа-бээсэсараўскага міністра і, як падавалася Лідачцы, перажыве ўсіх у пад'ездзе, круціла дулі ёй праз вочка. А праз шчыліну на бальконе яна часта бачыла старую суседку – усю ў белым – яна йшла кудысьці на рэгулярны і падазроны шпацыр.

•

Тры гады счакаўшы, шмат чаго зьмянілася ў краіне – мусібыць, Плачка ўсё ж такі наведала многіх іншых старарэжымных галавароў... Пра яе зноў пачалі забываць, праўда, зрэчас у розных кутках Менска зьяўлялася нейкая старчыха ў вянку, здалёку падобная да Плачкі, але наблізіўшыся да яе, можна было толькі напалохацца і адскачыць ад страху і смуроду. Старчыха зазірала ў сьметніцы, нешта шукала, перабірала, ня ўсё цікавіла яе – увагу прыцягвалі яе толькі кветкі – жывыя і штучныя – усё падбірала кабета і пляла вялікі вянок, бязупынку дадаючы кветкі да гіганцкага вянка на сваёй галаве, вянка, які ператвараўся ў велічную кветкавую палянцу, якую насіць на галаве было амаль немажліва... І ніхто, вядома, не спазнаваў у гэтай вар'ятцы былую магутную чыноўніцу Лідулю...

Уладзь Гарбацкі, кастрычнік 2020, Вільня